

POSTANOWIENIE

21 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Wesołowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 21 grudnia 2023 r. w Warszawie
zażalenia D.T., A.T. i D.S.

na wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z 14 lutego 2023 r., V ACa 1034/22,

w sprawie z powództwa D.T., A.T. i D.S.

przeciwko B. spółce akcyjna w W.

o ustalenie i zapłatę,

**uchyla zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu
kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Powodowie D.T., A.T. oraz D.S. wnieśli zażalenie na wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 14 lutego 2023 r., którym Sąd uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku z 13 maja 2022 r. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Gdańsku.

W zaskarżonym wyroku Sąd Apelacyjny wskazał, że powodem uchylenia orzeczenia Sądu pierwszej instancji było nierozpoznanie istoty sprawy. Sąd *ad quem* uznał, że wbrew zarzutom apelacji, należy podzielić ustalenia faktyczne i ocenę dowodów dokonaną przez Sąd Okręgowy, jednak według Sądu odwoławczego, Sąd *ad quo* nie dokonał prawidłowej oceny prawnej ustalonego stanu faktycznego, w kontekście zgłoszonych roszczeń powodów, co skutkowało

zdaniem Sądu Apelacyjnego koniecznością uchylenia zaskarżonego wyroku do ponownego rozpoznania.

W zażaleniu powodowie zarzucili naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. poprzez uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz naruszenie art. 385 w zw. z art. 386 § 1 k.p.c. poprzez ich niezastosowanie w sytuacji, gdy Sąd drugiej instancji zobligowany był do merytorycznego rozpoznania sprawy i orzeczenia co do istoty, a nie poprzestania na kasatoryjnym rozstrzygnięciu.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Zażalenie jest zasadne.

Rozpoznając przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. zażalenie na kasatoryjne orzeczenie sądu drugiej instancji, Sąd Najwyższy bada jedynie, czy sąd ten prawidłowo zastosował art. 386 § 2 lub § 4 k.p.c. Sąd drugiej instancji może bowiem uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w przypadku nieważności postępowania (§ 2), nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy zachodzi konieczność przeprowadzenia przez ten sąd postępowania dowodowego w całości (§ 4).

Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne służy przeprowadzeniu kontroli, czy orzeczenie zostało prawidłowo oparte na jednej z tych przesłanek, a zatem, czy powołana przez sąd rozpoznający apelację przyczyna uchylenia odpowiada ustawowej podstawie. Przedmiotem badania przy rozpoznaniu zażalenia jest istnienie procesowych podstaw wydania przez sąd drugiej instancji orzeczenia kasatoryjnego, zamiast merytorycznego zakończenia sprawy (postanowienia SN: z 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013, nr 3, poz. 41; z 14 marca 2019 r., IV CZ 94/18, z 15 marca 2023 r., III CZ 489/22).

Sąd Najwyższy przyjmuje konsekwentnie, że rozstrzygnięcie o uchyleniu wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania następuje w razie stwierdzenia takich wad orzeczenia w postępowaniu sądu pierwszej instancji, których sąd drugiej instancji nie może sam usunąć, wydając wyrok reformatoryjny.

Prowadzenie przez sąd drugiej instancji uzupełniającego postępowania dowodowego i orzekanie reformatoryjne powinno zatem stanowić regułę, gdyż odpowiada założeniom apelacji pełnej. Przemawia to za ścieśniającą wykładnią przyczyn uchylenia orzeczenia określonych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 15 marca 2023 r., III CZ 489/22).

Trafny zatem był zarzut naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. Dokonanie przez sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych umożliwia temu sądowi ustalenie podstawy faktycznej i prawnej wyroku, a więc dobór właściwego przepisu prawa materialnego, jego wykładnię oraz podjęcie aktu subsumcji. Zgodnie z podstawowymi zasadami procesowymi określającymi relacje między stroną a sądem (*da mihi factum, dabo tibi ius* oraz *facta probantur, iura novit curia*), sąd apelacyjny powinien zastosować właściwe przepisy prawa materialnego, a więc także usunąć ewentualne błędy prawne sądu pierwszej instancji, niezależnie od tego, czy zostały one wytknięte w apelacji. Tym samym sąd drugiej instancji - stosownie do normy zawartej w art. 378 § 1 k.p.c. - rozpoznaje sprawę merytorycznie w granicach zaskarżenia, dokonuje własnych ustaleń faktycznych, prowadzi lub ponawia dowody albo poprzestaje na materiale zebranym w pierwszej instancji i ustala podstawę prawną orzeczenia niezależnie od zarzutów podniesionych w apelacji. Jeżeli więc sąd drugiej instancji dostrzegł ewentualne wadliwości w zakresie przeprowadzenia postępowania dowodowego na etapie postępowania przed Sądem pierwszej instancji powinien, w razie potrzeby, przeprowadzić stosowne uzupełniające postępowanie dowodowe (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 marca 2023 r., III CZ 397/22).

W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Apelacyjny wskazał, że Sąd rozpoznający sprawę ponownie winien ustalić w pierwszej kolejności, przy uwzględnieniu wszystkich dowodów, czy pozwany udzielił kredytobiorcy informacji, które umożliwiły mu rozeznanie się co do tego, jak duże istnieje ryzyko wzrostu kursu CHF w relacji do PLN, jak bardzo ten kurs może wzrosnąć - uwzględniając przy tym wieloletni okres związania stron umową kredytu, czy przekazał informacje o czynnikach, które kształtowały kurs CHF w okresie zawierania umowy oraz które mogły mieć wpływ na ten kurs w okresie wykonywania umowy. Także rozważania prawne zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego winny odnosić się do oceny, czy

postanowienia umowy zawierają niedozwolone klauzule (jak to wywodzili w pozwie powodowie), a zatem, czy są one ewentualnie bezskuteczne wobec kredytobiorców (nie wiążą konsumentów), a w konsekwencji, czy prowadzą do nieważności stosunku prawnego łączącego strony procesu.

Dostrzeżenie potrzeby przeprowadzenia we wskazanym przez Sąd Apelacyjny zakresie jedynie uzupełniającego postępowania dowodowego nie może stać się podstawą uchylenia wyroku do ponownego rozpoznania sprawy.

Jednocześnie należy podkreślić, że pojęcie istoty sprawy odnosi się do aspektu materialnego sprawy, a nierozpoznanie istoty zachodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy sąd zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie. O sytuacji takiej można mówić, jeżeli sąd rozstrzygnął o żądaniu powoda na innej podstawie faktycznej i prawnej niż zgłoszona w pozwie, nie rozważył wszystkich zarzutów pozwanego dotyczących kwestii faktycznych czy prawnych rzutujących na zasadność roszczenia będącego przedmiotem sprawy. Innymi słowy, nierozpoznanie istoty sprawy polega na zaniechaniu zbadania materialnej podstawy żądania pozwu, tj. niewyjaśnieniu i pozostawieniu poza oceną okoliczności faktycznych, stanowiących przesłanki zastosowania normy prawa materialnego, będącej podstawą roszczenia. Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi również w sytuacji, w której sąd pierwszej instancji dokonał oceny prawnej roszczenia bez oparcia jej o właściwie ustaloną podstawę faktyczną i w związku z tym w sprawie zachodzi potrzeba poczynienia po raz pierwszy niezbędnych ustaleń faktycznych (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 1 marca 2023 r., III CZ 285/22).

Natomiast treść zgłoszonego przez stronę powodową żądania i przebieg postępowania w sprawie świadczą o tym, że w sprawie istota sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. została przez Sąd Rejonowy rozpoznana. Rozważania sądów obu instancji dotyczą tego samego żądania, mającego źródło w stosunku prawnym ukształtowanym tymi samymi oświadczeniami woli stron i pozostałymi elementami

stanu faktycznego, różnie jednak zinterpretowanymi. Sąd drugiej instancji przedstawił jedynie odmienną ocenę stosunku prawnego łączącego strony. Wobec tego, wbrew odmiennemu stanowisku Sądu Apelacyjnego, nie ma podstaw do przyjęcia, że Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy. Jeśli Sąd Apelacyjny prezentuje w tej sprawie inny pogląd na sposób, w jaki należało wyłożyć i zastosować prawo materialne, to władny jest we własnym zakresie odmiennie ocenić zasadność roszczenia zgłoszonego przez powodów (zob. postanowienie SN z 25 kwietnia 2014 r. II CZ 117/13, postanowienie Sądu Najwyższego z 1 marca 2023 r., III CZ 285/22).

Tym samym brak było podstaw do uchylenia zaskarżonego wyroku na podstawie art. 368 § 4 k.p.c. z powołaniem na nierozpoznanie istoty sprawy, czy też potrzebę przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Z tych względów na podstawie art. 394¹ § 1¹ i 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzeczono jak w sentencji, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie (art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.).

(M.M.)

[ms]

